

Qeyri-formal Təhsil

Ilkin Aziz

Qeyri-formal Təhsil

- Qeyri-formal təhsil formal təhsil mühitlərindən kənarda, bir növ təşkilati çərçivə daxilində baş verir. Qeyri-formal təhsil formal təhsil kurikulumundan kənarda bir sıra bacarıq və səriştələrin təkmilləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş, gənclər üçün planlaşdırılmış, strukturlaşdırılmış fərdi və sosial təhsil proqramlarına və proseslərinə aiddir. Bu, şagirdin müəyyən bir fəaliyyət, bacarıq və ya bilik sahəsini mənimsəmək üçün şüurlu qərarından irəli gəlir və beləliklə, niyyətli səyin nəticəsidir. Lakin onun formal proqrama əməl etməsinə və ya xarici akkreditasiya və qiymətləndirmə ilə idarə olunmasına ehtiyac yoxdur.
- Qeyri-formal təhsil adətən icma şəraitində keçirilir: kiçik uşaqlar üçün üzgüçülük dərsləri, bütün yaşlar üçün müxtəlif növ idman klubları, oxu qrupları, debat cəmiyyətləri, həvəskar xor və orkestrlər və s. Bəzi qeyri-formal təlim tədbirləri öyrənənlər daha bacarıqlı olduqları üçün getdikcə formallaşır; insan, məsələn, musiqi və digər ifaçılıq sənətləri üzrə qiymətli imtahanlar haqqında düşünür. Yetkin miqrantlar hədəf dilinin öyrənilməsi və istifadəsini müəyyən bacarıq və ya bilik kompleksinin əldə edilməsi ilə birləşdirən mütəşəkkil fəaliyyətlərdə iştirak etdikdə qeyri-formal dil öyrənmə ilə məşğul olurlar. Qeyri-formal təhsil gənclərin bir araya gəldiyi gənclər təşkilatları, idman klubları və dram və icma qrupları kimi yerlərdə, məsələn, birlikdə layihələr həyata keçirmək, oyunlar oynamaq, müzakirə etmək, düşərgəyə getmək və ya musiqi və dram yaratmaq üçün baş verən hadisələrdir. Qeyri-formal təhsil nailiyyətlərinin, hətta onların sosial tanınması getdikcə artsa belə, təsdiqlənməsi adətən çətindir.

Hansı vasitələrlə öyrənirik?

Öyrənmənin vasitələri aşağıdakı kimidir:

- Mühazirələr dinləmək - 5%
- Oxumaq - 10%
- Audiovizual - 20%
- Təqdimatlar - 30%
- Müzakirə - 50%
- Təcrübə - 75%
- Digərlərini öyrətmək - 90%

Hansı vasitələrlə öyrənirik?

Başqalarına nəyisə öyrətdiyiniz zaman nəinki daha sürətli öyrənirsiniz, həm də:

- Başqalarının uğur qazanmasına kömək edirsiniz.
- Başqaları ilə daha dərin əlaqələr qurursunuz.
- Ağıllı və bəxşiş edən biri kimi şöhrət qazanırsınız.
- Karyeranızla bağlı belə bir fikriniz varsa, daha yaxşı müəllim olursunuz.
- Ödəniş alırsınız (müəllim, təlimçi, məsləhətçi və ya yazıçısınızsa).

Təhsil nədir?

Oksford lüğətində təhsilin rəsmi tərifı “bıliyı təkmilləşdirmək və bacarıqları inkişaf etdirmək üçün xüsusilə məktəblərdə, kolleclərdə və ya universitetlərdə tədris, təlim və öyrənmə prosesı” kimi təsvir edilir, lakin aydındır ki, bir çoxlarımız üçün bu bundan daha çoxunu ifadə edir və təhsil, peşəkar, sosial, şəxsi və emosional olaraq həyatımızın vacib bir hissəsini təşkil edir.

Kolb sikli (h. 1)

Kolbun təcrübi öyrənmə nəzəriyyəsi iki səviyyədə işləyir: dörd mərhələli öyrənmə dövrü və dörd ayrı öyrənmə üslubu.

1. Konkret Təcrübə - yeni təcrübə və ya vəziyyətlə qarşılaşma və ya mövcud təcrübənin yenidən şərh edilməsi.
2. Yeni Təcrübənin Reflektiv Müşahidəsi - təcrübə və anlayış arasında hər hansı uyğunsuzluq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.
3. Mücərrəd Konseptuallaşdırma əksi yeni ideyanın yaranmasına və ya mövcud mücərrəd konsepsiyanın modifikasiyasına səbəb olur (insan öz təcrübəsindən öyrənmişdir).
4. Aktiv Təcrübə - öyrənən nə baş verdiyini görmək üçün öz ideyasını(larını) ətraf aləmə tətbiq edir.

Kolb sikli (h. 2)

Diverging (hiss etmək və seyr etmək)

Assimilating (izləmək və düşünmək)

Converging (etmək və düşünmək)

Accommodating (etmək və hiss etmək)

Flow model (h. 1)

Axınla qarşılaşdığınızı necə bilirsiniz?

- Nəyə nail olmaq istədiyinizi aydın başa düşmək.

- Davamlı bir müddət ərzində fikrini cəmləyə bilmək.

- İnsanın özünü dərk etmə hissini itirməsi.

- Birbaşa və dərhal rəy əldə etmək.

- Qabiliyyət səviyyələriniz və problem arasında tarazlığı yaşamaq

- Vəziyyət üzərində şəxsi nəzarət hissini olması.

- Fəaliyyətin mahiyyət etibarını ilə mükafatlandırdığını hiss etmək.

- Bədənin ehtiyacları barədə məlumatlılığın olmaması.

- Fəaliyyətin özündə tamamilə udulmuş olmaq.

Unutmayın ki, axının baş verməsi üçün bütün bu amillərin və təcrübələrin mütləq olması lazım deyil. Amma çox güman ki, axın baş verəndə onların çoxunu yaşayacaqsınız.

Flow model (h. 2)

Məqsədlər – Məqsədlər etdiyiniz işə motivasiya və struktur əlavə edir. İstər yeni musiqi parçası öyrənirsinizsə, istərsə də təqdimat yaradırsınız, axınla tanış olmaq üçün bir məqsədə doğru çalışmalısınız.

Balans – Sizin qəbul etdiyiniz bacarıq və tapşırığın qəbul edilən çətinliyi arasında yaxşı tarazlıq olmalıdır. Əgər bunlardan biri digərindən daha ağırdırsa, çox güman ki, axın baş verməyəcək.

Əlaqə – Dəyişikliklər edə və performansınızı təkmilləşdirə bilmək üçün aydın, dərhal rəyiniz olmalıdır. Bu, digər insanların rəyi və ya tapşırığın icrasında irəliləyiş əldə etdiyiniz barədə məlumat ola bilər.

Yaxşı təhsilin prinsipləri

1. Tələbələr və fakültə arasında əlaqəni təşviq edir

2. Tələbələr arasında qarşılıqlılıq və əməkdaşlığı inkişaf etdirir

3. Fəal öyrənməyə həvəsləndirir

4. Yüksək gözləntiləri bildirir

5. Müxtəlif istedadlara və öyrənmə yollarına hörmət edir

Qeyri-formal təhsil metodları (h. 1)

Təlimçi diqqəti stimullaşdırmaq üçün bir şey etməsə, beynin orta diqqət müddəti 10 dəqiqədir, məsələn. sual vermək, slayd göstərmək, tempi dəyişmək

- Bir mesaj bir dəfə verildikdə, beyin bir il sonra yalnız 10 faizini xatırlayır - mesaj altı dəfə təkrar edildikdə, xatırlama 90 faizə yüksəlir.
- Beyin hadisələrin başlanğıcını və sonunu daha çox xatırlayır
- Mnemonika və ya bənzətmə istifadə edildikdə xatırlama yüksəkdir
- Əks əlaqə 24 saatdan sonra nəzərdən keçirilmədən sürətlə düşür
- Beyin kvadratdan daha yuvarlaqlaşdırılmış diaqramlara və rəqəmlərə üstünlük verir
- Beyin qara və ağdan daha çox rəngə üstünlük verir
- Beyin qeyri-adi şeyləri çox yaxşı xatırlayır

Qeyri-formal təhsil metodları (h. 2)

Beyin hücumunun əsas məqsədləri:

- tələbələrin diqqətini müəyyən bir mövzuya yönəltmək
- bir miqdar fikir yaratmaq
- fərdi fərqləri qəbul etməyi və hörmət etməyi öyrət
- öyrənənləri öz fikir və mülahizələrini bölüşərkən risk almağa həvəsləndirin
- tələbələrə biliklərinin və dil qabiliyyətlərinin qiymətləndirildiyini və qəbul edildiyini nümayiş etdirin
- problem yazmaq və ya həll etmək kimi tapşırıqlara başlamazdan əvvəl fikir toplama təcrübəsini təqdim edin
- tələbələrə bir-birlərinin töhfələrinə əsaslanaraq fikirlərini bölüşmək və mövcud biliklərini genişləndirmək imkanı verin.

Qeyri-formal təhsil metodları (h. 3)

Qrup işi tələbələrinizin bacarıqlarını inkişaf etdirməyə kömək edə bilər:

- başqalarının fikirlərini dinləmək və onlara hörmət etmək;
- bir problem haqqında müxtəlif yollarla düşünmək;
- perspektivi izah etmək və onu müxtəlif perspektivləri olan insanlarla müzakirə etməklə daha dərin səviyyəyə çatmaq;
- vəzifələrin bölüşdürülməsi və məsuliyyətlərin verilməsi;
- problemi ayrı-ayrılıqda daha yaxşı həll etmək üçün bilik və bacarıqları bölüşmək;
- qrup üzvlərini məsuliyyətə cəlb etmək və geri qaytarmaq.

Fərdi iş tələbələrə kömək edə bilər:

- hər şeyi özbaşına düşünmək üçün müstəqillik əldə etmək;
- hətta hər bir addımdan əmin olmadıqda belə, problemin öhdəsindən gəlmək üçün inamı artırmaq;
- qrup üzvlərinə uyğunlaşmaqda, öz səviyyələrində işləmək;
- özünə nəzarəti məşq edin - həm diqqəti tapşırıqda cəmləmək, həm də qonşuya müraciət etməmək və ya cavabı müəllimdən istəməmək üçün iradəyə malik olmaq;
- özbaşına hərəkət etmək daha rahat olsun;
- bir sıra mövzular və problem növləri üzrə problemlərin həllinə tətbiq edilə bilən yaradıcılıq və effektiv düşüncə prosesləri əldə etmək

digiuth

Copyright

Bu məlumatlar Dİgiuth layihəsi çərçivəsində hazırlanmışdır. Layihə Çexiya, Macarıstan, Polşa və Slovakiya hökumətləri tərəfindən Beynəlxalq Vişeqrad Fondunun Vişeqrad Qrantları vasitəsilə birgə maliyyələşdirilir. Fondun missiyası Mərkəzi Avropada davamlı regional əməkdaşlıq üçün ideyaları irəli sürməkdir.